

CO PÍŠÍ JINDE

Adam Gebrian:

Zachovat vše, co zachovat lze

Na vítězi letošní Grand Prix architektů se ve středu 24. dubna jednomyslně shodla pětičlenná mezinárodní porota, která na uhelném mlýnu v Libčicích ocenila nejen kvalitu rekonstrukce, ale také to, že jde o odvážný impuls k regeneraci téměř opuštěného továrního areálu v blízkosti Prahy.

O udělení Grand Prix této realizaci nebylo mezi členy poroty, jíž jsem měl tu čest být jediným českým členem a které předsedal výborný katalánský architekt a pedagog Jaume Freixa, pochyb. Shoda byla absolutní. Jde o důležitý projekt postupné regenerace kdysi rozsáhlého průmyslového areálu, kde v dobách jeho největšího rozmachu pracovalo na 1 600 zaměstnanců. Dnes funguje možná na pět až deset procent plného výkonu...

Porota ocenila přiměřenou míru zásahů do nádherné stavby realizované kolem roku 1900. Architekti se zde ocitli v roli iniciátorů a spoluinvestorů. Podle poroty jde o precedens pro spousty jiných, dosud chátrajících areálů. V soutěži šlo navíc o reprezentanta kategorie rekonstrukce, která jednoznačně vykazovala nejvyšší kvality. Navíc bylo na obnovu areálu využito finančních dotací EU, což je nutné zdůraznit zejména v době, kdy je téměř každá takováto dotace spojována s nesmyslným plýtváním a je takřka synonymem pro zbytečně vyhozené peníze.

V srdci přírody, a přece blízko Praze

Na areál je možné nahlížet dvěma úhly pohledu. Buď na vás při příjezdu padne deprese jako v mnoha jiných opuštěných továrních areálech, které ještě nedávno zažívaly konjunkturu a slávu. Nebo se na celé území můžete podívat jako na příležitost. Jsme vzdušnou čarou slabých dvanáct kilometrů na sever od centra Prahy, v malebném údolí Vltavy, obklopeni divokou zelení stromů a keřů, pár metrů od železnice. V klidu, v krajině, v opuštěném místě,

Foto © Andrea Thiel Lhotáková

Uhelný mlýn v Libčicích po rekonstrukci

a přece tak blízko metropoli. V místě, které může být mimořádně atraktivní pro práci, bydlení i pro zábavu.

Autoři rekonstrukce si tento potenciál dobře uvědomili a rozhodli se investovat finanční prostředky i spousty vlastního tvůrčího úsilí do jeho kultivace. Původně dvoupodlažní stavba byla roku 1965 vložena další úrovně změněna na třípodlažní. Tento zásah dává dvěma spodním podlažím zvláštní atmosféru. Okna v jednom patře procházejí stropem, ve druhém začínají u podlahy, bez parapetu. Při nové rekonstrukci zůstala tato anomálie zachována. Koncept úpravy je jednoznačný a snadno srozumitelný: zachovat vše, co zachovat lze, očistit a vyspravit poškozené a vše doplnit novou vrstvou, která je velice snadno odlišitelná od původní stavby.

Zvnějšku jde o zásahy z velmi tenkého (4 mm) černého ocelového plechu. Z boku byla přistavěna kotelná s prosklením. Hlavní vstup architekti nadkryli a přistavěli vnější otevřené schodiště, na které neprší, ale fouká vítr, s možností samostatného vstupu do posledního patra a tedy i příležitostí nezávislého užívání. Nahoře přibyl výrazně vykonzolovaný velkorýsý balkon s výhledem na řeku. Plech dává všem těmto prvkům jednotný ráz.

V interiéru je pak plech využit na vnitřní schodiště i bezsvaré zábradlí, které vzniklo vyřezáním z jedné desky, a na nová krbová kamna. Druhým jasně odlišitelným zásahem jsou v interiéru dřevěné kvádry obsahující technické zázemí, toalety, kuchyň a vnitřní schodiště. Zcela zachován zůstal staříčkový nákladní výtah, který je stále v provozu. Nové jsou lité betonové podlahy i úpravy nejbližšího okolí včetně malého parkoviště. Velká pozornost byla věnována i nejmenším detailům, včetně průmyslových svítidel, vertikálních radiátorů nebo mimořádně krásných vypínačů.

Dobře je vyřešen i klasický problém podobných rekonstrukcí, zasklení okenních otvorů. Na vnitřní líc jsou vsazena velkoformátová okna v hliníkových rámech, zvnějšku zůstaly zachovány křehké ocelové profily původního členění oken. Jsou na nových oknech nezávislé a tvoří pouze samostatně předsazené mříže. Funkčně zdánlivě zbytečné, ale pro estetiku celého objektu podstatné. Atmosféru interiéru vytvářejí především stropy – jak nádherná nýtovaná příhradová konstrukce střechy, tak překvapivě i ocelová konstrukce vloženého mezipatra ze 60. let, která je dnes sjednocena černým nátěrem. Za důležité považuji rozhodnutí budovu nezateplit a spokojit se

s o něco nižším standardem tepelné pohody, než bude velmi brzy povinně vynuceno evropskou směrnicí o energetické náročnosti budov.

Posezení na střeše

Přes snadnou rozpoznatelnost starého a nového je možné tvrdit, že nové velkorysé zásahy a ještě velkorysejší původní stavba spolu vytvářejí šťastnou symbiózu. Cihly, beton, ocel, sklo a dřevo. Tyto základní materiály se spolu snášejí velmi dobře. Nezanedbatelnou přidanou hodnotu mlýna tvoří takřka zenové místo – malý kout k posezení na střeše se sklápěcími lavičkami, přístupný po ocelovém žebříku z balkonu v posledním patře. Odtud můžete naplno vnímat krásu okolní krajiny i rozlehlost továrního areálu.

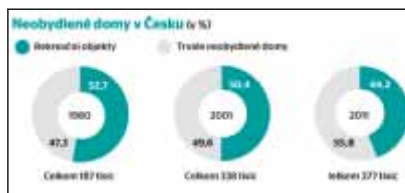
Uvidíme, jak se v budoucnu situace celého areálu vyvine a zda je snaha investorů a architektů reálná. Jestli může tento areál opravdu sloužit k práci, bydlení, ale i vystavování, k workshopům a různým kulturním účelům, anebo je tato sislyfovská snaha odsouzena k nezdaru. Neexistuje jiný způsob, než to vyzkoušet. Kvalita prvního pokusu je na mimořádně vysoké úrovni a třeba se jí opravdu podaří nastartovat obrodu areálu. Rozhodně to ale nebude jednoduché.

[Lidové noviny, 27. 4. 2013; dostupné též z: www.lidovky.cz]

Zatímco do obcí kolem krajských center se vrací život, víska na okraji regionů a v pohraničí se rychle vyliďňují. V článku nazvaném **Vesničko má vyliďněná** se tímto tématem zabývá **Jan Štětka**.

Jestli se někdy filmaři pustí do natáčení Smetanovy Prodané nevěsty, nemusejí si lámat hlavu s vhodnými exteriéry. Stačí zajet do severočeských Litoměřic a vyšplhat více než 300 metrů do strmých kopců Českého středohoří, kde najdou už hotové „kulisy“ malebné vesničky. Respektive starobyloou obec Kundratice s 35 domy, v nichž žije všehovšudy pouhých osm stálých obyvatel. Ostatní jsou chalupáři, takže během pracovního týdne vládne v Kundratících ideální „natáčecí“ klid.

Problém je, že podobně vyliďněných malých, odlehlých vsí začíná být v Česku už příliš. V některých by filmaři mohli točit i válečné scény, protože trvale neobývané domy rychle chátrají. Oblastí, kde je dnes nejvíce prázdných objektů, je třeba právě zmíněné kopcovité území severně od Litoměřic směrem k Ústí nad Labem. V obdobné míře jsou tímto problémem zasaženy také obce v Krušných horách mezi Jáchymovem a Vejprty nebo okolí Bublavy na Kraslicku. Kromě pohraničí se však vyliďňují i vnitrozemské víska na pomezí krajů. „V nejmenších obcích do tisíce obyvatel se vyskytuje až polovina všech neobydlených domů v Česku,“ uvedl pro týdeník Ekonom Jan Senohrábek ze společnosti Česká distribuční, která detailně zkoumala stav domovního fondu v Česku. Z analýzy tohoto alternativního poštovního operátora vyplývá, že v zemi je v současnosti evidováno 377 tisíc neobydlených objektů (mezi ně se počítají i rekreační chalupy), což představuje 17,5 procenta z veškerého českého domovního fondu. Za posledních 20 let stoupl počet neobydlených staveb přibližně o 100 tisíc. Senohrábek zároveň upozorňuje na snižující se podíl rekreačních chalup mezi neobydlenými domy. Zatímco ještě v roce 2001 překračoval 50 procent, nyní je to 44 procent.

Zdroj: ČSÚ

„Strop českého chalupaření byl již dosažen. Mírná renesance tohoto fenoménu přišla po roce 2005, ale to je pryč a v budoucnu se nic podobného už opakovat nebude. Lidé musejí v mnoha případech chalupy prodávat, protože jim často scházejí peníze na jejich provoz,“ tvrdí analytik. Jediným českým krajem, kde v současnosti rekreačních objektů přibývá, je Kraj Vysočina.

Kundratice přitom mají ještě štěstí, protože rekreační chalupy jsou tam využívány i udržované a díky blízkosti Litoměřic je o ně stále zájem. O pár kilometrů dále na sever už lze ovšem

narazit na prázdné chatové oblasti, například v okolí Tlučné. S vyloženým nezájmem o opuštěné nemovitosti se pak potýkají leckde jinde, třeba v okolí města Kryry v chmelařské oblasti jižně od Žatce. „Hlavně v přilehlých osadách dochází vlivem stárnutí populace k uvolňování domů, ale vlastníci nasazují vysoké ceny, za něž jsou objekty v našem regionu absolutně neprodejné,“ stěžuje si kryrský starosta Miroslav Brda. Město by přitom ochotně svolilo k vyjmutí nemovitostí z bytového fondu. „Jsme toho názoru, že je lepší opravená chalupa k rekreaci než chátrající prázdný dům,“ říká Brda.

Dvojit venkov

Sčítání obyvatelstva, domů a bytů v letech 2001 a 2011 ukázalo, že v posledních dvou polistopadových dekádách se český venkov včetně nejmenších vesniček začal ubírat dvěma radikálně odlišnými cestami. Zatímco obce v okolí větších měst a krajských center začaly vzkvétat a předchází trend jejich vyliďňování se díky takzvané suburbanizaci podařilo zastavit a dokonce obrátit, vesnice na periferii krajů se dál vyliďňují. „A bude tomu tak i nadále,“ očekává analytik Senohrábek. „Pokud se nezmění priorita společenského žití, a tou je ekonomika, neočekávám, že se část společnosti bude transformovat zpět na zemědělskou, a také neočekávám výrazný vznik podniků v menších a středních městech, spíše naopak,“ vysvětluje.

Budoucnost tedy podle něho mají především obce v okolí krajských metropolit. Aktuální data České distribuční přitom potvrdila, že podnikatelé začali v posledních 10 letech ve velké míře migrovat z měst do jejich zázemí a převedli tam i své podnikání. Zatímco v období do roku 2000 vypadala tato migrace ještě tak, že poblíž města byla jedna či několik izolovaných „podnikatelských“ obcí, dnes už podnikatelské bydlení vytváří kolem měst celé plošné aglomerace, kdy jsou jádra starších obcí často i propojena novými rezidenčními čtvrtěmi v souvislý geografický celek. „Takovou enklávu má dnes každé krajské město,“ upozorňuje Senohrábek. Jako příklad podnikatelských enkláv na Liberecku uvádí

třeba Mníšek, Bedřichov, Albrechtice v Jizerských horách či Šimonovice, na Olomoucku jde o Dolany, Bystrovany či Hněvotín a na Ostravsku o Velkou Polom, Budišovice, Vřesinu nebo Olbramice. V podstatě jde o přirozený proces, kdy si podnikatelé snaží najít dobrou adresu „v přírodě“. Něčím podobným si západní svět prošel už v 60. letech 20. století. České pojetí, kdy podnikatelé a vůbec elity staví nové rodinné domy v zázemí velkých měst, je přitom podle Senohrábka bližší vývoji v Severní Americe. V západní Evropě naopak probíhala výstavba nových vesnic spíše „na zelené louce“, mimo dosavadní zástavbu.

Šance pro outsidersy

Vesnice Malečov leží – podobně jako v úvodu zmíněné Kundratice – vysoko v Českém středohoří, avšak jen zhruba 10 kilometrů jihovýchodně od krajské metropole Ústí nad Labem. A právě to ji dnes řadí do druhého, tedy perspektivního proudu. Na jejím území (spolu s pěti dalšími osadami) stoupl v posledních sedmi letech počet obyvatel z 690 na 800 a další stovka má přibýt v příštích letech. „Přestože mladí odtud odcházejí, daří se k nám lákat vysokoškolsky vzdělané lidi z Ústí nad Labem, kteří si tu staví domy,“ říká malečovský starosta Petr Kůstek. Přiznává však, že udržení si atraktivity je pro obec velmi těžké. „Bojujeme s mizernou dopravní dostupností, s vypětím všech sil se snažíme udržet školu i obchod a zdejší pobočku pošty jsme zachránili jen za cenu, že se jejím zřízovatelem stala sama obec,“ podotýká Kůstek. Na druhou stranu, díky rozvoji obce se v Malečově mohou i dnes prodávat pozemky za cenu 400 až 1 000 korun za metr čtvereční, což je slušný republikový průměr.

Podobně jako Malečov se snaží těžit z blízkosti velkého města i víska Hlinná ležící v kopcích nad Litoměřicemi, jen o něco níže než „chalupářské“ Kundratice. Jde jí to ale hůře, protože spolu se třemi okolními osadami má jen 254 občanů (z toho 61 důchodců), takže školu tu nemají už od sedmdesátých let, obchod zkrachoval pro malý počet zákazníků a při životě se dnes drží už jen hospůdka. „My ženské se tak nemáme kde scházet a vlastně ani na co

těšit, když někdejší společenské oslavy jako třeba posvícení jsou dávno minulostí,“ stýská si paní Štěpánka Minžičová, dnes jediná starousedlice, která se v Hlinné před pětadesáti lety narodila. Do zdejší dvoutřídky ještě v padesátých letech chodilo 60 dětí, jenže dnes se ani ze všech dětí třída neposkládá. Ročně se tu narodí jedno dítě, zatímco zemřou dva lidé. Nicméně starosta obce Petr Chromý považuje za úspěch, že se v Hlinné za posledních dvacet let postavily alespoň čtyři nové domy a že jsou všechny objekty udržované, ať už díky usedlíkům či chalupářům.

„Díky relativně nízkým cenám za odvoz odpadu a za dřevo na topení z obecního lesa u nás chalupáři z Litoměřic dokonce pobývají i nastálo,“ říká. V Hlinné stejně jako v Malečově si uvědomují, že spolu s turistickým ruchem leží jejich naděje v alespoň částečné renesanci zemědělství a v sázce na místní speciality. V Hlinné proto iniciují vznik kozí farmy a podle novopečeného usedlíka a občanského aktivisty akademického sochaře Libora Piskláká chtějí navázat i na prvo republikovou tradici místního ovocnářství, kdy Litoměřičtí jezdili do Hlinné na vyhlášené ovocné knedlíky.

Nejde jen o „sudetský“ problém

Vylidňování pohraničních obcí se může oprávněně jevit jako pokračování neblahého demografického vývoje po roce 1945 a vysídlení německého obyvatelstva. Jenže obdobným tempem se dnes vylidňují vesničky i ve vnitrozemí na rozhraní Středočeského a Královéhradeckého kraje či rekreační obce v Posázaví nebo v Českém ráji.

„V naší oblasti se vůbec nejedná o trend z poloviny 40. let minulého století, ale hlavně o trend posledních 20 let daný zrušením zemědělské velkovýroby, likvidací menších podniků a snížením dopravní dostupnosti větších měst,“ říká i starosta „sudetských“ Kryn Miroslav Brda. Velice se podle něho projevuje migrace mladé generace, která těžko hledá uplatnění. „S tímto trendem se přitom počítalo už v 80. letech minulého století. Proto se tehdy začaly budovat větší venkovské satelity neboli střediskové obce s kompletní infrastrukturou – s jeslemi, mateřský-

mi a základními školami, zdravotními středisky, obchodní sítí. Začínalo se tehdy uvažovat i o rekreačním využívání objektů hlavně v menších obcích, které měly udržet mladou generaci na venkově,“ připomíná Brda plány za minulého režimu. „Zrušením okresů v roce 2002 ale naopak padla snaha státu o rozvoj středních a větších obcí, zejména v oblastech vzdálenějších od krajských center,“ vidí kryrský starosta jednu z příčin vylidňování.

Absence receptu, jak zastavit vylidňování vsí s méně než tisícem obyvatel ležících na periferii krajů, však není jen český problém. Analytik Jan Senohrábek připomíná, že vylidňování venkova je jev celoevropský. „V některých regionech je to daleko tvrdší než u nás, třeba ve Španělsku, kde vinou ekonomické krize nelze již plně dotovat zemědělství,“ říká. A tak je zkrátka možné, že se některé naše vísky začnou časem podobat vesnicím duchů, známým současníkům ze Středomoří a starší generaci i z poválečných Sudet. Doufejme jen, že s tím rozdílem, že pak nepřijedou buldozery a nesrovnají stáletou historii chladnokrevně se zemí.

[Ekonom č. 6/2013, 7.–13. 2. 2013]

Rozhovor redaktora **Martina Ehla** se **Stephanem Lechnerem** z evropského Institutu na ochranu a bezpečnost občanů na téma ochrana kritické infrastruktury přinesly *Hospodářské noviny* v článku s názvem **Bezpečnost je jako běžící terč**.

Zranitelné je všechno, ale základem jsou dodávky energie, říká Stephan Lechner, když vysvětluje, co se skrývá pod pojmem kritická infrastruktura. Tento německý vědec – původním povoláním matematik a kryptograf – vede Institut na ochranu a bezpečnost občanů. Vědecké pracoviště Evropské komise se zabývá modelováním různých nebezpečí a návrhem strategií, jak je řešit. Problematiké nejsou složité technologie, ale spolupráce státního sektoru a soukromých firem, řekl Lechner v rozhovoru na nedávné konferenci Globsec 2013 v Bratislavě, kam přijel hovořit na speciální panel o ochraně kritické infrastruktury pořádaný Aspen Institutem Prague.

Cítíte se bezpečně, když nastupujete do vlaku nebo letadla? Máte doma ve sklepech zásoby vody a trvanlivých potravin?

Ne, touto profesionální deformací netrpím. Bezpečnostní procedury jsou někdy možná příliš přísné, ale jinak se cítím naprosto bezpečně. Stejně tak nemám doma zásoby vody a potravin, protože v Evropě je zásobovací situace výborná a já nejsem paranoidní.

V Evropě jsme se pravděpodobně poprvé ve velkém rozsahu setkali s problémem kritické infrastruktury při internetovém útoku na Estonsko v roce 2007. Estonci to tehdy vyřešili tím, že celou zemi odstříhli od vnějšího internetu. Jsme nyní na tento druh hrozeb lépe připraveni?

My i Estonci jsme nyní mnohem lépe připraveni. Oni udělali neuvěřitelný kus práce.

Je tohle hrozba, kterou si my amatéři můžeme představit pod pojmem bezpečnost kritické infrastruktury?

Je to ono. Ale nejde jen o internet, nýbrž o všechny služby, které používáme v každodenním životě. Jsou to i finanční transakce, je to doprava, je to všechno, co dělá život životem a vytváří v Evropě bohatství a prosperitu.

Co je ten nejméně, a co naopak nejvíce pravděpodobný druh útoku či hrozby v Evropě?

V každodenním životě obyvatel je nejpravděpodobnější ztráta mobilní komunikace. Pokaždé když nemáme dostatečně silný signál, tak začínáme být nervózní, že si třeba nemůžeme zkontrolovat e-mail. Mobilní služby jsou proto vnímány občas jako křehké. Je třeba říci, že jsme zvyklí na 99,99procentní dostupnost, což znamená, že ročně bychom byli mimo signál osm hodin. V některých sítích je to ale jen jedna hodina ročně, což je 99,999procentní dostupnost, tedy velmi dobrá úroveň.

Když hovoříme o hrozbách, tak nejde o přerušení dodávky proudu, která se může stát lokálně. Hovoříme o něčem dlouhodobém a s větším rozsahem, tedy o útoku nebo přírodní katastrofě, která může na delší dobu vyřadit služby ve větší oblasti. A to je moment, kdy se to stává kritickým. Hovořil jsem s kolegy ve Spojených státech. Tvrdí, že mohou bez velkých služeb dobře

fungovat tři dny, na což jsme zvyklí třeba v případě bankovních prázdnin. Ale po této lhůtě to je kritické.

A co si máme představit jako nejméně pravděpodobnou hrozbu pro život běžného Evropana?

Je těžké kombinovat nejméně pravděpodobnou hrozbu s denním životem, protože je příliš mnoho nepravděpodobných situací. Všechno, co jsem zmínil, se může zítra stát. Pamatujete si roj meteoritů, který zasypal Rusko? Jen týden předtím bych to označil za velmi nepravděpodobné. My ale takto neuvažujeme. Přemysleme o určitých scénářích a pravděpodobnostech a jejich dlouhodobých následcích.

Kde je EU nejzranitelnější v otázce kritické infrastruktury?

Věda nám ukazuje, že zranitelná místa jsou všude. To základní jsou ale dodávky energií. Bez elektřiny přestanou fungovat vládní, bezpečnostní, finanční a další služby. Výpadky sítí – blackouty – mají tedy obrovský dopad. A na ně se musíme soustředit. Nezna-mená to, že jsou nejzranitelnější, jako třeba mobilní komunikace kvůli rádiovým vlnám.

Bohužel se ukazuje, že i nejjednodušší služby nefungují, když není elektřina. Což se nicméně týká i zmíněných telekomunikací. Prostě pokud si budete chtít koupit kanystr nafty do garáže jako zásobu, tak bez elektřiny to nejde. A i kdybyste ho načepoval, tak ho nezaplatíte, pokud nepůjde telekomunikace. Elektřina a telekomunikace dnes dělají něco, co se před padesáti lety dělalo ručně.

Nedávno byla Česká republika terčem velkého kybernetického útoku. Je nějaká specifická hrozba pro střední Evropu, visegrádkou čtyřku nebo Česko?

Ne, neexistují žádná regionálně zaměřená nebezpečí. Obvykle mají útoky politické pozadí nebo vycházejí z nějaké vlny ve veřejném mínění. Takže pokud se budete angažovat v nějakém konfliktu jako třeba Gruzie a Jižní Osetie, tak se vystavujete takovému útoku. Nebo jako Dánsko s karikaturami. A nemusí se to týkat jen kritické infrastruktury. Když prostě cokoli děláte – a nejen jako stát, ale i jako osoba, která se může stát terčem útoku třeba na Facebooku –, tak je třeba přemýšlet

o tom, že všechno je dnes propojené a řízené sítěmi. Snadno se můžete stát terčem nějakých aktivistů. Je prostě třeba přemýšlet i o tomto riziku.

Kritická infrastruktura a její ochrana už z principu vyžadují spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Existuje nějaký úspěšný příklad? V postkomunistických zemích je totiž obvykle taková spolupráce, označovaná zkratkou PPP, považována za synonymum když ne přímo korupce, tak neschopnosti něčeho dosáhnout.

Vědecké závěry o tom, jak se prolínají různé prvky infrastruktury, vzali velmi vážně Estonci a uvedli je do praxe. Vytvořili model spolupráce napříč sektory, navzájem spolu hovoří třeba telekomunikace a energetika. Estonský model PPP s více než osmdesáti partnery byl tak úspěšný, že ho zkopírovala Velká Británie. To je ukázka toho, že malý a mladý členský stát EU může být příkladem dalším členským státům, které třeba už mají nějakou kapacitu, ale nedokážou s ní tak dobře pracovat.

A co Německo, které je v EU častým modelem všeho možného?

Německo je dobrý model s federální agenturou, která se zabývá kritickou infrastrukturou. Velké státy jsou vždy komplikovanější, protože pracujete s větším počtem větších účastníků. Německo, Francie a Velká Británie to mají dobře rozvinuté, ale to neznamená, že někdo menší a rychlejší nemůže vyvinout lepší model.

Existuje nějaký fungující příklad, který by se týkal celé Evropské unie?

Evropská regulace definuje evropskou kritickou infrastrukturu jen tam, kde připadá v úvahu dva a více členských států. Zbytek je ponechán jako národní kritická infrastruktura.

Ale dnes se skoro všechno může týkat nejméně dvou členských států...

Samozřejmě. Ale domácí úkoly se týkají především členských států. Často onu evropskou úroveň najdete tam, kde byste ji na první pohled nehledal. Například vzdušný prostor. Ten je v Evropě dobře organizovaný, ale má hodně národních letišť. Když islandská sopka vytvořila mrak lávového popele, tak jsme viděli, jak obtížná si

tuace nastala. Viděli jsme ale výbor-
nou spolupráci mezi soukromými do-
pravci, soukromými operátory letišť
a veřejnoprávními regulátory, to vše
prostřednictvím evropské agentury se
sídlem v Kolíně nad Rýnem. Na první
pohled takovou samozřejmost jako or-
ganizaci evropského vzdušného pro-
storu nebereme jako úspěšný PPP pro-
jekt. A to ani v oboru ochrany kritické
infrastruktury.

*Co může soukromý sektor nabídnout
v této oblasti sektoru veřejnému?*

Soukromý sektor může nabídnout kom-
petenci ve svém oboru a v rozhodová-
ní. Oba sektory mají totiž rozdílný úhel
pohledu na ochranu kritické infrastruk-
tury. Soukromé firmy se musejí starat
o svůj byznys a neměly by jít za jeho
hranice. Na druhou stranu znají techni-
kálie svého byznysu a otevřenost v dis-
kusích s veřejným sektorem může na-
bídnout hodně.

*A opačně, co kromě státních peněz
může nabídnout veřejný sektor?*

Neřekl bych, že ochrana kritické infra-
struktury je hlavně o penězích. Je to
spíš o prosazování chytrých řešení. Ve-
řejný sektor může nabídnout přístup,
který není přímo autoritativní nebo
striktně regulativní, který by měl mít
pochopení pro pravidla byznysu. Jde
třeba o udržování a modernizaci kri-
tické infrastruktury. Vám tady ve vi-
segrádské čtyřce nemusím říkat, co to
znamená modernizace. Ta je příleži-
tostí, jak do systému zahrnout stabilitu
a spolehlivost. Když to veřejný a sou-
kromý sektor dělají chytře, tak potom
už nemusejí za daleko vyšších nákladů
dodávat ony bezpečnostní prvky. Mělo
by to být partnerství, nikoli že jeden
bude před druhým něco ukrývat nebo
mu něco nařizovat.

*Dá se na ochraně kritické infrastruktury
udělat nějaký byznys, nebo je to pro
firmy v podstatě jen komplikace?*

Když jste operátor takové infrastruktury,
tak to může být trochu komplikace,
ale vy musíte stejně spoustu věcí
udělat, aby fungovala. Když to uděláte
chytřeji, tak to ale může mít pro vás
výhody. Pokud totiž váš sektor zkolabu-
je, tak to poškodí i váš byznys. Podí-
vat se tedy na své podnikání třeba
z perspektivy celostátní bezpečnosti
má smysl. Je dobré uvědomit si, že
jsem součástí nějakého celku, který
může být poškozen.

Jednoduchý příklad: pokud přestane
fungovat jeden mobilní operátor a všichni
jeho uživatelé přejdou k ostatním, tak
se ti ostatní mohou přehltit a přestanou
fungovat také. A nikdo z toho nic mít
nebude. Takže když se na situaci podíváte
už při tvoření svého byznysového plánu
z širšího hlediska – což třeba mobilní
operátoři dělají –, pomůže to i vašemu
byznysu. Ale obecně potřebujeme větší
spolupráci soukromé a veřejné sféry.

*Při studiu vládních dokumentů a stra-
tegií to vypadá, že USA jsou v koncep-
tu ochrany kritické infrastruktury po-
někud pokročilejší než Evropská unie.
Jsou nějaké jejich zkušenosti či nápa-
dy použitelné v Evropě?*

USA zejména po 11. září 2001 všechno
hodně centralizovaly. Jsou studie, které
ukazují, že i robustní a velká ochrana
kritické infrastruktury má svá omezení.
Nedávno vydal prezident Obama naří-
zení zpřísňující pohled na počítačovou
bezpečnost kritické infrastruktury. Ta-
kové věci se v centralizovanější struktu-
ře dělají samozřejmě lépe. Ale v Evropě
dáváme přednost integrovanému přístu-
pu dvaceti osmi členskými státy (včetně
nového Chorvatska, které se stane čle-
nem 1. července 2013 – pozn. red.).

Nelze proto říci, že USA nebo EU to
dělá lépe nebo hůře, ale prostě mají
každý jiný přístup. Evropa si potřebuje
lépe definovat, co by mělo být centra-
lizované a co by mělo být ve výlučné
odpovědnosti národních vlád. Od USA
je možné si brát zkušenosti, což uděla-
li třeba i Estonci, ale Evropa potřebuje
vytvořit vlastní schopnosti, ne kopiro-
vat. Jde především o to, co nejlépe po-
chopit celou záležitost, která připomíná
běžící terč a neustále se proměňuje.

**Ochrana infrastruktury: chybí důvě-
ra a ochota spolupracovat**

*Při modelování krizové situace před
několika lety zjistily české úřady alar-
mující skutečnost: privatizované vo-
dovodní soustavy jednotlivých krajů
nejsou propojené a jejich soukromí
vlastníci se to zdráhají z bezpečnost-
ních důvodů udělat. Při simulované
cholery epidemii v jednom kraji, kte-
rý cvičně přišel o své zdroje pitné vody,
se ukázalo jako problém napojit vodo-
vodní řad na systém sousední firmy.*

*Bezpečnost kritické infrastruktury se
dosud demonstrovala hlavně na počíta-
čových útocích, kterých nebylo ušetře-
no ani Česko. V EU se o tomto problé-
mu šířeji hovoří od roku 2007, kdy bylo
Estonsko vystaveno prvnímu známému
kybernetickému útoku proti státu v his-
torii. Unie dává i proto důraz na kyber-
netiku, i když za společnou infrastrukturu
se oficiálně označuje cokoli sdílené
dvěma a více členskými státy.*

*Jak se ukázalo na panelu organizova-
ném Aspen Institute na letošní konfe-
renci Globsec v Bratislavě, nové člen-
ské státy EU teprve rozvíjejí a budují
své koncepty definice a ochrany.*

*Nejsilnějším společným rysem je vzá-
jemná nedůvěra v této citlivé oblasti
mezi státním a soukromým sektorem
a mezi jednotlivými firmami navzájem.*

[Hospodářské noviny, 28. 5. 2013]

-tb-

Vláda schválila významný krok v čerpání peněz z EU fondů

Vláda schválila v květnu t. r. materiál Ministerstva pro místní rozvoj ČR spojený s rizikovými operačními programy. Materiál uvádí shrnující informace o rizikových operačních programech a zároveň nastavuje podmínky a další postup. Součástí materiálu jsou také návrhy řešení rizik v jednotlivých programech včetně navržených realokací. Dalším krokem budou jednání v rámci monitorovacích výborů jednotlivých operačních programů. Poté bude návrh realokací předložen Evropské komisi ke schválení.

Rizikové operační programy: MMR ČR jako koordinátor čerpání peněz z fondů EU sleduje plnění cílů a efektivitu čerpání peněz. Ze své pozice koordinátora každoročně předkládá analýzu rizik. Vzhledem k tomu, že míra rizikovosti se napříč programy liší, byly rizikové programy rozděleny do dvou kategorií. Rizikové operační programy se střední mírou rizika jsou OP Doprava, OP Podnikání a inovace, OP Výzkum a vývoj pro inovace, Integrovaný operační program, OP Lidské zdroje a zaměstnanost.

Ve skupině s vysokou mírou rizik jsou zařazeny OP Životní prostředí, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, ROP Severozápad a OP Technická pomoc. Pro každý rizikový program jsou v materiálu navržena opatření, která by měla vést ke zlepšení realizace a snížení výskytu rizik.

Nejvíce rizikovým operačním programům a jejich řídicím orgánům Ministerstvo pro místní rozvoj ČR navrhuje uložit, aby pravidelně informovaly vládu ČR o postupu realizace opatření, a to do doby vyjmutí těchto programů ze skupiny rizikových. Pouze řídicí orgány jednotlivých operačních programů jsou zodpovědné za schvalování projektů a čerpání peněz.

V případě OP Technická pomoc je nutné dodat, že tento program je svým charakterem specifický. Slouží k financování potřeb implementační struktury NSRR. Ukazuje se, že na „obslužnost“ systému není potřeba tolik peněz, je tedy vhodnější posílit osy zvyšující konkurenceschopnost ČR v jiných programech.

Návrhy realokací:

- z OP Technická pomoc (0,5 mld. Kč) a ROP Severozápad (3,1 mld. Kč) do regionálních operačních programů,
- z OP Životní prostředí (3,7 mld. Kč) do OP Doprava.

Při realokacích je nutné respektovat evropská pravidla, která neumožňují přesun prostředků mezi jednotlivými strukturálními fondy a Fondem soudržnosti. Z tohoto důvodu mohou prostředky Fondu soudržnosti alokované v OP Životní prostředí směřovat pouze do části programu spolufinancované opět z Fondu soudržnosti, což je v českých podmínkách pouze OP Doprava.

Ve schváleném materiálu jsou také specifikovány tematické oblasti, které by bylo vhodné posílit. Jedná se o tyto oblasti:

- Vzdělávání (vzdělávací infrastruktura v podobě vybavení škol technického a přírodovědného charakteru, podpora mateřských škol).
- Doprava (udržitelná a ekologická městská doprava, podpora výstavby pražského metra, doplňková podpora silnic II. a III. třídy jako investice podporující konkurenceschopnost regionu a další oblasti navazující na Strategii Evropa 2020).
- Sociální oblast.

Všechny zmiňované oblasti mají vazbu na Strategii Evropa 2020, což je ze strany Evropské komise, která schvaluje navrhované realokace, vyžadováno.

[Tisková zpráva MMR z 22. 5. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Jankovsky-Vlada-schvalila-vyznamny-krok-v-čerpani>>]

Vybrané údaje o bydlení 2012

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je ústředním orgánem státní správy, do jehož kompetencí mimo jiné spadá oblast politiky bydlení. V rámci této

kompetence ministerstvo každoročně vybírá z existujících datových zdrojů některé údaje vztahující se k problematice bydlení, a to včetně mezinárodního srovnání. Takto získaná souborná data slouží resortu jako jeden z podkladů pro jeho analytickou a koncepční práci a současně umožňují informování široké veřejnosti.

Publikace „Vybrané údaje o bydlení 2012“ obsahuje údaje z oblasti bydlení v členění na následující kapitoly:

1. kapitola Bydlení v roce 2012
2. kapitola Bytová politika a podpory bydlení v roce 2012
3. kapitola Bydlení – Domovní a bytový fond podle sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) 2011
4. kapitola Bytová výstavba
5. kapitola Stavebnictví
6. kapitola Ceny
7. kapitola Náklady na bydlení
8. kapitola Hypoteční úvěry

Publikace obsahuje údaje za rok 2012, pokud není uvedeno jinak.

Podpora v oblasti bydlení je poskytována více resorty:

- Ministerstvem pro místní rozvoj (programy podpor MMR a Státního fondu rozvoje bydlení),
- Ministerstvem financí (stavební spoření, daňové úlevy),
- Ministerstvem životního prostředí (Zelená úsporám),
- Ministerstvem práce a sociálních věcí (sociální dávky na bydlení: příspěvek na bydlení podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, doplatek na bydlení podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a příspěvek na zvláštní pomůcku podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, který nahradil původní příspěvek na úpravu bytu podle vyhlášky č. 182/1991 Sb.),
- Ministerstvem vnitra (zabezpečení integrace azylantů) – viz 2. kapitola – Bytová politika a podpory bydlení v roce 2012.

[Tisková zpráva MMR z 16. 5. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Statistiky-Analyzy/Statistiky-z-oblasti-bytove-politiky/Vybrane-udaje-o-bydleni/Vybrane-udaje-o-bydleni-2012>>]

Zákazníci cestovních kanceláří mají mít jasnou ochranu

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR předložilo v květnu t. r. na jednání vlády novelu zákona, která přináší opatření vedoucí ke zvýšení ochrany klientů cestovních kanceláří. Nejvýznamnější je zpřesnění úpravy povinného pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku. Cílem novely je eliminovat postupy některých pojišťoven, které v případě úpadku cestovní kanceláře vracely zákazníkům pouze část vložených prostředků. Takový postup pojišťoven je podle názoru MMR v rozporu se zákonem č. 159/1999 Sb. a také se směrnicí Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, která byla do tohoto zákona implementována.

Novela zákona také zlepšuje informovanost spotřebitele o tom, která cestovní kancelář pořádá zájezd prodávaný jinou cestovní kancelář nebo cestovní agenturou. Dále přináší zpřísnění podmínek pro vydání koncese na provozování cestovní kanceláře, upřesnění dozoru a kompetencí správních orgánů nad činností cestovních kanceláří a cestovních agentur, zavedení správního trestání, zavedení možnosti vydání rozhodnutí o pozastavení oprávnění cestovní kanceláře k uzavírání cestovních smluv...

Pro provozovatele cestovních kanceláří se zavádí mimo jiné povinnost vést průkaznou evidenci o počtu prodaných zájezdů a výši tržeb za tyto zájezdy.

„Navrženými opatřeními dojde k posílení ochrany klientů v případě úpadku cestovní kanceláře a ke zlepšení jejich informovanosti“, zdůrazňuje ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský.

Pojišťovná novela také ukládá nové informační povinnosti ve vztahu k Ministerstvu pro místní rozvoj a upřesňuje podmínky sjednání povinného pojištění pro případ úpadku cestovní kanceláře.

Pro urychlení přijetí této novely chce ministr Jankovský, aby vláda zvážila možnosti navrhnout Poslanecké sněmovně přijetí návrhu zákona již v prvním čtení.

[Tisková zpráva MMR z 15. 5. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Jankovsky-Zakaznici-cestovnich-kancelari-maji-mit>>]